

MESLEKİ EĞİTİM SORUNLARI VE YENİ MODEL ARAYIŞLARI

Yusuf Tahir Altuncı, Cevat Salman, Zülfü Murat Doğan

GİRİŞ

Nitelikli iş gücü, verimli bir ekonomi için vazgeçilmez unsurdur. Nitelikli iş gücüne sahip olmanın yolu ise iyi planlanmış mesleki eğitimden geçer. Bireye belirli bir meslek alanıyla ilgili (sanat, endüstri, teknik, tarım vb.) bilgi, beceri alışkanlıklar kazandırmak ve bu alandaki yeteneklerini türlü yönlerden geliştirmeyi amaçlamak, mesleki eğitimin temel yapısını oluşturmaktadır. Meslekî eğitim bireylere; daha fazla iş güvencesi, daha yüksek gelir, meslekî yükselmenin sağlanması, kendi işini kurma yolunun açılması, kendine duyduğu güven ve saygının artması ve en önemlisi yoksullukla baş edebilme fırsatının yaratılması gibi birçok bakımdan avantajlar sağlamaktadır.

Ülkemizde örgün mesleki ve teknik eğitime yönelik orta öğretim kurumları iki ana kategoride toplanmaktadır: Meslek Liseleri ve Teknik Liseler. Teknik Liseler, mesleki eğitim müfredatlarıyla birlikte, genel liselerin fen kollarında uygulanan eğitime benzer bir eğitim vermektedir ve bu okullara devam eden öğrencilerin yüksek öğrenim şansları daha fazladır (Tekev, 2008). Dolayısıyla, sağlıklı meslek seçiminde ve meslekte ilerlemek için kişinin kendisini tanıması ve meslekler hakkında erken yaşlardan itibaren bilgi sahibi olması çok büyük önem teşkil eder. Milli eğitim Bakanlığı, 2002 yılından bu yana mesleki ve teknik eğitim okullarının sayısını 3 bin 39'dan 3 bin 789'a çıkardı. Bakanlık, mesleki eğitim alanındaki okulların sayısını artırmayı başarırken, kaliteyi arttıramadığı için bu okullardan mezun olan yaklaşık 150 bin mezun işsiz durumdadır. Bu durum mesleki eğitim konusunda nasıl bir tehlikeyle karşı karşıya olduğumuzu gözler önüne sermektedir.

YÖNTEM

Mesleki eğitim kurumları kendi amaçlarını gerçekleştirdikleri sürece yaşarlar. Bu kurumları oluşturan tüm öğeler amaca ulaşmak için gereklidir. Bu öğeler; eğitim programı, öğrenci, öğretmen, yönetici, bina ve araç gereçler, çevre olmak üzere altı kısımdan oluşmaktadır. Herbir öğenin işlevi farklı olmakla birlikte öğeler birbirleriyle etkileşim içinde bir bütün olarak kurumun amaçlarına ulaşmasına hizmet eder.

Genel olarak Mesleki ve Teknik Orta Öğretim'in sorunlarını önem sırasına göre sıralarsak;

- **Eğitimde Ayrımcılık ve Fırsat Eşitsizliği:** Üniversiteye girişte meslek lisesi mezunlarının önüne katsayı engeli konarak, kendi alanlarının devamı niteliğindeki mühendislik bölümlerine bile devam edebilmeleri engellenmektedir. Bu uygulama hiçbir Avrupa ülkesinde uygulanmamaktadır.

Yusuf Tahir Altuncı, Cevat Salman, Zülfü Murat Doğan
Tunceli Üniversitesi Tunceli Meslek Yüksek Okulu İnşaat Programı 62000 Tunceli, Türkiye
E-posta: yusuftahiraltuncı@hotmail.com

- **Uluslararası Akreditasyon Sorunu:** Mesleki eğitimin uluslararası bir standarda halen daha dayandırılmaması mesleki eğitim sisteminin temel sorunlarından biridir.
- **İstihdam Analizinin Yapılmayışı:** İstihdam analizinin yapılmamasına bağlı olarak Mesleki ve Teknik Eğitimde piyasa ihtiyaçları ile uygulanan programlar arasında problemler oluşmaktadır.
- **Nitelikli Mesleki ve Teknik İnsan Gücü Yetiştirilememesi:** Ara insan gücü yetiştiren mesleki eğitim kurumlarında hâlâ 1950`li, 1960`lı yılların teknolojisine göre eğitim verilmekte, teknolojiyle alakası olmayan gereksiz ve yetersiz dersler verilmektedir.
- **Öğretim Programları:** Öğretim programları amaçların gerçekleştirilmesi doğrultusunda tüm etkinlikleri gösterdiği için sistemin temelini oluşturmaktadır. Bu programlar ne kadar iyi yapılmış olursa olsun programın esas uygulayıcıları öğretmenlerdir ve öğretmenlere çok büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Öğretmen kadrolarındaki fazlalıktan dolayı yeni mezun olan teknik öğretmenler; mesleklerini yapamamakta, dolayısıyla öğrenmiş oldukları son teknolojiyle donatılmış bilgilerinin, asıl paylaşımları gereken meslek liseli öğrencilerine verememektedirler.
- **Genel Eğitim – Mesleki Eğitim Ayrımı:** Dünyada genel eğitim ile mesleki eğitim birbirine yaklaşırken, ülkemizde katı bir ayrımcılık sürdürülmektedir. Aslında böyle bir ayrımcılık çok yanlıştır. Çünkü genel eğitime devam edenler de bir üst öğretim kademesinde mesleki eğitim görerek meslek sahibi olurlar.
- **Mesleki Rehberlik ve Yönlendirme:** Yönlendirme konusunda, rehber öğretmenler başta olmak üzere öğrenciler, veliler, öğretmenler, okul yöneticileri, meslek odaları, yerel yönetimler, resmi ve özel işverenler, yazılı ve görsel medya üzerine düşen görevleri yerine getirmemektedirler.
- **Eğitim Kurumu – İşletme Diyalogu:** İşletmeler ile mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında halen yetersiz düzeyde bulunan diyalog ve işbirliğini geliştirmek ve sorunlara ortak bakış açıları oluşturmak gerekmektedir.
- **Ölçme ve Değerlendirme:** Yeterliliğe dayalı, objektif, mukayeseli ve şeffaf bir ölçme değerlendirme sistemi geliştirilmelidir.
- **Yasal Teşvikler:** Mesleki eğitim alan öğrencilerin mesleklerine konsantre olabilmeleri ve ileride de bu mesleği yapabilmeleri için yasal destekler, karşılıksız burslar ve teşvik primleri verilmelidir.

Yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı mesleki eğitim veren bu okullardan vasıfsız bir sürü öğrenci mezun olmakta ve iş bulma konusunda çok sıkıntı çekilmektedir. Bu öğrenciler iş bulabilseler bile bugünkü teknolojiye uyum sağlayamamaktadırlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Teknolojinin hızla ilerlemesi, özellikle mesleki eğitimde bilgisayar tabanlı sınıf ortamlarının ihtiyaç haline gelmesine yeni yöntemlere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Eski yöntem, yeni yöntem ve bu yeni yöntemlerin ihtiyaç duyduğu teknolojiler Tablo 1'de görüldüğü gibi açıklanmaya çalışılmıştır.

Eski Yöntem	Yeni Yöntem	Teknolojik İhtiyaç
Sınıfta yapılan dersler	Kişisel araştırma	Bilgiye erişimi olan ağ ortamındaki PC'ler
Pasif özümleme	Çıraklık	Yeteneklerin geliştirilmesi ve simülasyonlar gerekli
Yalnız çalışma	Ekiple öğrenme	Ortak çalışma araçlarından ve E-mail'den yararlanma
Her şeyi bilen öğretmen	Kılavuz olan öğretmen	Ağ ortamında uzmanlara ulaşmaya dayalı
Değişmeyen içerik	Hızla değişen içerik	Ağları ve yayın gereçlerini gerektirir
Homojenlik	Çeşitlilik	Değişik erişim gereçleri ve yöntemlerini gerektirir

Tablo 1. Eğitim Yöntemlerinin Değişimi

Yeni eğitim yöntemlerinin en önemli özelliği sınıf kavramını ortadan kaldırması, toplumu eğitim ortamı haline getirmesi ve tüm eğitim kurumlarında (okullar, üniversiteler, işletmelerin eğitim birimleri vb.) benzer özellikler göstermesidir. Bunun yanı sıra bilgisayar destekli öğretimin de, eğitimin bireyselleştirilmesini sağladığını unutmamalıyız. Zaten, bilgisayar destekli öğretimde bilgisayar, bir dersin öğretiminde bir araç olarak kullanıldığı için; öğrenciler, bilgisayar başında kendi hızları ve yetenekleri doğrultusunda konuyu öğrenmektedirler (Online-1). Başarı için öncelikle öğretmenlerin eğitilmesi, ders programlarının ve öğretim modellerinin değişmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, Piaget, Pappert gibi bilim adamlarının çalışmalarıyla ortaya çıkan modern eğitim kavramları da (kişiselleşme, uygulayarak öğrenme, ekip çalışması ve bilginin yol gösterici eşliğinde keşfi) özellikle bilgisayar olmadan gerçekleştirilmesi olanaksız gibidir (Açıkgöz 1999).

Sonuç olarak; Mustafa Kemal Atatürk'ün 1 Mart 1923'de TBMM'de yaptığı konuşmada: "Eğitim ve öğretimde uygulanacak yöntem, bilgiyi insan için gereksiz bir süs, bir baskı aracı, ya da bir uygarlık zevkinden çok, gerçek yaşamda başarıya ulaşmayı sağlayan, uygulanabilen, kullanılabilir bir aygıt haline getirmektir..." sözleri, yeni bir eğitim reformuna ihtiyaç duyduğumuzu gözler önüne sermektedir. Bu doğrultuda mesleki eğitim sistemini geliştirmek için;

1. İşverenler ve iş bulma kurumları ile işbirliği yapılması gerekmektedir.

- Mesleki eğitimi ilgilendiren konularda verilen kararlarda devlet tekelinin kaldırılması gerekmektedir.
- Karar organında söz sahibi olanların sorumluluk sahibi de olmaları gerekmektedir.

2. İşgücü piyasasında şeffaflığın sağlanması gerekmektedir.

- İşgücü piyasasında var olan bilgi asimetrisinin (asimetric information) giderilmesi gerekmektedir.
- Ulusal yeterlilik sisteminin acilen kurulması gerekmektedir.

3. Mesleki yeterlilikten beceri yeterliliğe geçiş sağlanmalıdır.

- Mesleki yeterlilik sağlanmalıdır.
- Beceri yeterlilik sağlanmalıdır.

Mesleki eğitimin önemini gösteren ana mesaj şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Ana Mesaj (Antalya E.M.L. Yapı Ressamlığı Bölümü)

KAYNAKLAR

- [1] Ertürk, S.(1976) Eğitimde Program Geliştirme. Ankara, Yelkentepe Yayınları
- [2] Tekev. (2008), “Türkiye’de Mesleki Eğitim Sisteminin Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri Raporu”, Teknik Eğitim Vakfı, Ankara.
- [3] Alkan, C. (1996). Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi. Türkiye 1. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Bildiriler Kitabı. MEB FRTEB, 12 kasım 1996:XV.,
- [4] Açıkgöz, E. (1999). İnternette Eğitim ve Sanal Sınıflar. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Bilgisayar Eğitimi Bölümü Lisans Tezi, Ankara.
- [5] Yağcızeybek, Z. (2005). Mesleki – Teknik Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri Endüstriyel Teknik Öğretim Dergisi, Sayı 6, Ankara.
- [6] Online-1: <http://www.orscu.8m.com/newpage13.htm> erişim tarihi: 01.07.2009.